

Michał Kokowski

Instytut Historii Nauki im. L. i A. Birkenmajerów PAN
michal.kokowski@gmail.com

Omówienie książki:
Alicja Rafalska-Łasocha
Maria Skłodowska-Curie i jej kontakty
ze środowiskiem krakowskim

KRAKÓW: POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI, 2015,
 ISBN 978-83-7676-221-0, ss. 214

Streszczenie

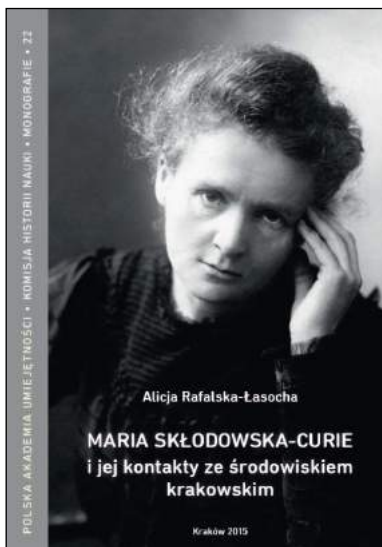
Artykuł przedstawia omówienie monografii Alicji Rafalskiej-Łasochy poświęconej kontaktom Marii Skłodowskiej-Curie ze środowiskiem krakowskim (głównie naukowym).

Słowa kluczowe: *Maria Skłodowska-Curie* • *krakowskie środowisko naukowe*

INFORMACJA O PUBLIKACJI		e-ISSN 2543-702X ISSN 2451-3202		 BRYLANTOWY MODEL OTWARTEGO DOSTĘPU
<p align="center">CYTOWANIE</p> <p>KOKOWSKI Michał 2016: Omówienie książki: Alicja Rafalska-Łasocha, <i>Maria Skłodowska-Curie i jej kontakty ze środowiskiem krakowskim</i>. Kraków: Polska Akademia Umiejętności, 2015, ISBN 978-83-7676-221-0, ss. 214. <i>Studia Historiae Scientiarum</i> 15, ss. 373–378. DOI: 10.4467/23921749SHS.16.015.6158 Dostęp online: http://pau.krakow.pl/SHS/shs-15-2016-15.pdf</p>				
OTRZYMANO: 21.12.2015 ZAAKCEPTOWANO: 12.10.2016 OPUBLIKOWANO ONLINE: 24.11.2016	POLITYKA ARCHIWIZOWANIA Green SHERPA / RoMEO Colour	LICENCJA 		
WWW	http://pau.krakow.pl/Studia-Historiae-Scientiarum/ http://ejournals.eu/Studia-Historiae-Scientiarum			

Michał Kokowski

Omówienie książki: Alicja Rafalska-Łasocha, *Maria Skłodowska-Curie...*

A discussion of a book:
*Maria Skłodowska-Curie i jej kontakty
ze środowiskiem krakowskim*
by Alicja Rafalska-Łasocha

KRAKÓW: POLSKA AKADEMIA UMIEJĘTNOŚCI, 2015,
ISBN 978-83-7676-221-0, 214 pp.

Abstract

This article presents a discussion of the monograph by A. Rafalska-Łasocha dedicated mainly to the contacts of Maria Skłodowska-Curie with the Kraków scientific community.

Keywords: *Maria Skłodowska-Curie • Krakow scientific community*

1. Geneza książki¹

Książka powstała w wyniku fascynacji Autorki, pracownika Wydziału Chemii UJ, postacią Marii Skłodowskiej-Curie. Efektem zainteresowań badawczych Alicji Rafalskiej-Łasochy była m.in. wystawa pt. *Maria Skłodowska-Curie. Kobieta niezwykła*, zorganizowana w Krakowie w 2011 roku z okazji 100. rocznicy przyznania Skłodowskiej-Curie Nagrody Nobla z chemii. Przeprowadzone przy tej okazji kwerendy w archiwach doprowadziły do odnalezienia: a) rozsypanych w literaturze krótkich informacji o próbach Skłodowskiej znalezienia pracy na UJ w 1894 roku, jak i b) nowych dokumentów związanych z tą uczoną. Autorka kontynuowała badania, a ich finałem stała się rozprawa doktorska, obroniona w IHN PAN w Warszawie w 2012 roku, oraz przedstawiana książka, będąca uzupełnioną wersją tej rozprawy.

2. Zakres tematyczno-badawczy

Książka poświęcona jest jasno określone i nieopracowanemu dotąd tematowi: zbadaniu związków Marii Skłodowskiej-Curie ze środowiskiem krakowskim. Dotyczy ona: biografii bohaterki książki i jej rodziny, historii nauki (chemii, fizyki, radiologii), historii emancypacji kobiet, historii oświaty wyższej, historii politycznej, środowiska krakowskiego, w tym Uniwersytetu Jagiellońskiego i Akademii Umiejętności itp.

3. Struktura książki

Na książkę składają się następujące części: „Wstęp” (ss. 11–36; ilustracje: ss. 4), rozdz. 1. „Krakowskie środowisko naukowe na przełomie XIX i XX wieku” (ss. 37–61), rozdz. 2. „Próba uzyskania przez Marię Skłodowską posady w Krakowie” (ss. 63–86; ilustracje: ss. 8); rozdz. 3. „IX Zjazd Lekarzy i Przyrodników w Krakowie w 1900 roku” (ss. 87–102; ilustracje: ss. 8); rozdz. 4. „Korespondencja Marii Skłodowskiej-Curie ze środowiskiem krakowskim” (ss. 103–146; ilustracje ss. 16); rozdz. 5. „Sprawa nadania doktoratów *honoris causa* Uniwersytetu Jagiellońskiego Marii Skłodowskiej-Curie” (ss. 147–152; ilustracje ss. 2);

---

¹ Struktura tego omówienia wynika z zastosowania autorskiej koncepcji hermeneutyki badawczej i hermeneutyki tekstu – zob. Kokowski [2001](#), ss. 6–8.

rozd. 6. „Korespondencja dotycząca spraw różnych” (ss. 153–158; ilustracje ss. 2); rozdz. 7. „Recepcja idei naukowych Marii Skłodowskiej-Curie w Krakowie” (ss. 159–171; ilustracje ss. 3); „Zakończenie” (ss. 173–176; ilustracje, ss. 4); „Bibliografia” (ss. 177–193); „Aneks: Marya ze Skłodowskich Curie, *O nonych ciałach promieniotwórczych*. IX Zjazd Lekarzy i Przyrodników w Krakowie w 1900 roku” (ss. 23); „Spis ilustracji” (ss. 195–199); „Indeks nazwisk” (ss. 201–208); „Summary” (ss. 209–212).

4. Hermeneutyka badawcza

Autorka w swoich badaniach posłużyła się klasycznie rozumianą metodą historyczną, wzbogacając ją o elementy metodologii historii nauk ścisłych:

- a) poszukiwała źródeł historycznych – zwieńczeniem tego było odkrycie kilkunastu nieznanych dotąd dokumentów;
- b) poszukiwała opracowań badawczych poświęconych badanej tematyce – w bibliografii dokonała ich wyboru, wymieniając ich w sumie 185;
- c) gromadziła wszelkie rozproszone w literaturze informacje na temat związku Marii Skłodowskiej-Curie ze środowiskiem krakowskim;
- d) dokonywała krytycznej analizy tych prac;
- e) poszukiwała przedstawień ikonograficznych Marii Skłodowskiej-Curie i innych bohaterów książki – w książce zamieszczono ich 53;
- f) analizowała treść niektórych publikacji Marii Skłodowskiej-Curie.

5. Narracja (hermeneutyka) tekstu

Autorka, w zgrabny literacko sposób, opowiedziała historię związków Marii Skłodowskiej-Curie ze środowiskiem krakowskim. Z racji skąpych danych źródłowych, dokonała ona rekonstrukcji przebiegu możliwych wydarzeń, ukazując je na szerokim tle epoki w wymiarze ogólnoeuropejskim, w skali krajowej – tzn. trzech zaborów, oraz w skali mikro – rodzinnej. Między innymi w plastyczny sposób opisała krakowskich uczonych przelomu XIX i XX wieku i stan nauki krakowskiej na tle nauki europejskiej oraz problem emancypacji kobiet i podejmowania przez nie studiów wyższych i pracy na uczelniach, w szczególności na Uniwersytecie Jagiellońskim.

Wykorzystała przy tym klasyczne wzorce narracji historycznej. Jest to narracja opowiadająca: zarówno narracja biograficzna, jak i narracja pragmatyczna (ukazująca rozwijający się ciąg wydarzeń czy wydarzenie w jego rozwoju) oraz narracja wyjaśniająca: zarówno genetyczna, jak i dynamiczna („procesualna”). To także narracja diachroniczno-synchroniczna: podstawową osią tej narracji jest chronologia; Autorka „gra z czasem”, posługując się zarówno czasem rocznikarskim, jak i czasem retrospektywno-prospektywnym².

6. Znaczenie książki

Omawiana książka dowodzi istnienia żywych związków Marii Skłodowskiej-Curie z Krakowem i tym samym usuwa „białą plamę” w biografii wybitnej uczoney.

Książka ma charakter monograficzny, a co więcej jest pierwszym w literaturze opracowaniem tego typu. Jej wielką zaletą jest to, że przełamuje ograniczenia opozycji dwóch kultur Sartona-Snowa: humanistycznej i „twardych nauk”, ukazując barwny, plastyczny obraz: epoki – przełomu XIX i XX wieku, nauki krakowskiej (fizyki, chemii, radiologii), stanu oświaty wyższej oraz ówczesnego statusu kobiet i możliwości, czy raczej braku możliwości, podejmowania przez nie studiów i pracy na uczelniach wyższych w Europie i w Polsce, w tym w Krakowie. Polecam lekturę omówionej pracy, nie tylko ze względu na jej walory merytoryczne, ale również formalne - dobry styl językowy oraz atrakcyjną szatę graficzną.

Uważam też, że warto przełożyć tę publikację na język angielski, aby udostępnić ją szerszemu kręgowi Czytelników.

Bibliografia

KOKOWSKI Michał

2001: *Thomas S. Kuhn (1922–1996) a zagadnienie rewolucji kopernikowskiej*. Warszawa: Wydawnictwa IHN PAN. ISBN 83-86062-02-9. Publikacja dostępna online: Kujawsko-Pomorska Biblioteka Cyfrowa; <http://kpbc.umk.pl/dlibra/doccontent?id=41760> (dostęp: 09.09.2016).

---

² Por. Topolski 1998, ss. 35–36, 122–123.

Michał Kokowski

Omówienie książki: Alicja Rafalska-Łasocha, *Maria Skłodowska-Curie...*

RAFALSKA-ŁASOCHA Alicja

2015: *Maria Skłodowska-Curie i jej kontakty ze środowiskiem Krakowskim*. Kraków:
Polska Akademia Umiejętności, ISBN 978-83-7676-221-0.

TOPOLSKI Jerzy

1998: *Jak się pisze i rozumie historię. Tajemnice narracji historycznej*. Warszawa:
Oficyna Wydawnicza Rytm.